

Vergaderjaar 2013–2014

33 740

Wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs en de Wet voortgezet onderwijs BES in verband met het vervangen van de verplichte maatschappelijke stage door een facultatief programmaonderdeel, het invoeren van de vakbenaming Latijnse en Griekse taal en cultuur en het schrappen van het verplichte vak algemene natuurwetenschappen uit het gemeenschappelijk deel van de vwo-profielen

B

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP¹

Vastgesteld 18 maart 2014

Het voorbereidend onderzoek heeft de commissie aanleiding gegeven de volgende vragen en opmerkingen aan de regering voor te leggen.

1. Inleiding

De leden van de fractie van de **PvdA** hebben kennisgenomen van het voorstel. Zij hebben nog enkele vragen.

De leden van de **CDA**-fractie hebben kennisgenomen van bovengenoemd wetsvoorstel. Zij hebben de navolgende vragen.

De leden van de **PVV**-fractie hebben van het wetsvoorstel kennisgenomen. Zij hebben nog een vraag.

De leden van de fractie van de **SP** hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel. Zij hebben nog wel enkele vragen.

De leden van de fractie van **GroenLinks** hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel. Zij wensen nog enige vragen aan de regering te stellen.

De leden van de fractie van de **ChristenUnie** hebben kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel en hebben daarover enkele vragen.

¹ Samenstelling:

Holdijk (SGP), Dupuis (VVD), Linthorst (PvdA), Kox (SP), Sylvester (PvdA), Essers (CDA), Engels (D66), Thissen (GL), Nagel (50PLUS), Van Bijsterveld (CDA), Duthler (VVD), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU) Schaap (VVD), De Vries-Leggedoor (CDA) (*voorzitter*), Lokin-Sassen (CDA), Backer (D66), Ganzevoort (GL) (*vice-voorzitter*), De Lange (OSF), Koole (PvdA), Sent (PvdA), Vlietstra (PvdA), Van Strien (PVV), Sörensen (PVV), Frijters-Klijnen (PVV), Bruijn (VVD), Gerkens (SP).

2. Afschaffen van de wettelijk verplichte maatschappelijke stage

Het bevreemdt de leden van de **PvdA**-fractie dat een wet die pas circa twee jaar geleden is ingevoerd nu reeds wordt afgeschaft. Ligt hier een evaluatie van de effecten van deze wet aan ten grondslag? Zo ja, wat waren de ervaringen van de evaluatie? Zo nee, op welke gronden is dan besloten dat de wet niet effectief is?

In de Tweede Kamer, maar ook door bijvoorbeeld de Besturenraad, is gevraagd of met dit wetsvoorstel geen sprake is van inconsistent beleid. De regering heeft hierop geantwoord dat het consistente beleid van het kabinet er op gericht is om de beleidsvrijheid van de scholen te vergroten. Kan de regering aangeven wat de opvatting van de regering over deze beleidsvrijheid was toen de geldende wet werd ingevoerd?

De regering schat in dat, indien dit wetsvoorstel wordt aanvaard, een kwart van de scholen de maatschappelijke stage zal blijven aanbieden, een kwart van de scholen hiermee zal stoppen en de helft op zoek zal gaan naar alternatieven om een vorm van maatschappelijke stage financieel dekkend vorm te geven. De leden van de fractie van de PvdA concluderen hieruit dat driekwart van de scholen de maatschappelijke stage graag wil behouden, mits zij daar financieel toe in staat worden gesteld. Onderschrijft de regering deze conclusie?

Het kabinet hecht veel waarde aan de participatiesamenleving. Naar het oordeel van velen kan de maatschappelijke stage voor jongeren hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Onderschrijft de regering dit oordeel? De regering hecht eveneens aan sociale cohesie. Is de regering het met de leden van de PvdA-fractie eens dat een maatschappelijke stage voor veel jongeren een van de weinige mogelijkheden is om zicht te krijgen op en ervaring op te doen in andere sociale milieus dan waarin zij opgroeien? Is 75 miljoen euro in dit verband niet een investering die zichzelf meer dan terugverdient?

Bij de behandeling van dit wetsvoorstel heeft de regering benadrukt dat de maatschappelijke stage niet wordt afgeschaft, maar dat dit slechts geldt voor de wettelijke verplichting van de stage. Scholen blijven vrij om een maatschappelijke stage aan te bieden. Is dat wel reëel nu de financiering van de maatschappelijke stage vervalt? Graag ontvangen de leden van de PvdA-fractie een nadere toelichting.

De leden van de **CDA**-fractie herinneren zich de invoering van de wettelijke verplichting tot maatschappelijke stage in het voortgezet onderwijs. Het betreffende wetsvoorstel werd als hamerstuk in de Eerste Kamer aanvaard. Nu, slechts ongeveer drie jaar later, stelt de regering voor de wettelijke verplichting af te schaffen. Deze leden vragen de regering te motiveren, op basis van opgedane ervaringen, wat rechtvaardigt dat deze wettelijke verplichting in zo korte tijd weer van tafel gaat.

De leden van de CDA-fractie vragen de regering om te motiveren waarom juist in het huidige tijdgewricht, waarin diverse wetgeving gestoeld is op hulp van en aan anderen in plaats van alles van de overheid te verwachten, een instrument dat dat kan bevorderen, namelijk de maatschappelijke stage, het verplichtend karakter verliest.

De leden van de CDA-fractie constateren dat dit voornemen tot het ongedaan maken van de wettelijk verplichte maatschappelijke stage deel uitmaakt van het huidige regeerakkoord. De daarin beoogde opbrengst/bezuiniging bedraagt 75 miljoen euro. In het herfstakkoord is echter extra

geld beschikbaar gesteld voor onderwijs. Heeft de regering overwogen dat de wettelijk verplichte maatschappelijke stage daarmee zou kunnen worden behouden?

De leden van de fractie van de **SP** zijn teleurgesteld over het besluit de maatschappelijke stage af te schaffen. In deze tijd waarin steeds vaker een beroep gedaan moet worden op elkaar ondersteunen in de samenleving, is het juist goed om jongeren kennis te laten maken met het werken in dienst van de samenleving. Deze samenleving schreeuwt om vrijwilligers en ziet dat het steeds lastiger wordt jongeren hiervoor te enthousiasmeren. Onbekend maakt onbemind, zo geldt ook hier het adagium. De maatschappelijke stage heeft haar nut reeds bewezen doordat jongeren positiever zijn gaan denken over ouderen, gehandicapten maar ook over het vrijwilligerswerk. Van de stagelopers wordt 20% vrijwilliger. Het draagvlak van de maatschappelijke stage is groot. Heeft de regering nagedacht over deze positieve kanten van de maatschappelijke stage? Zo ja, waarom is zij dan van oordeel dat het afschaffen hiervan toch beter is?

De regering geeft aan dat scholen zelf vrijwillig door mogen gaan met de maatschappelijke stage indien hier behoefte aan is. De leden van de fractie van de SP zijn hierover verheugd, maar op welke wijze denkt de regering dat hier uitvoer aan zal worden gegeven indien de (financiële) ondersteuning hiervoor wegvalt? Heeft de regering een beeld van hoeveel scholen dit dan nog daadwerkelijk zullen gaan doen?

Hoe ziet de regering het afschaffen van de maatschappelijke stage in het kader van consistent overheidsbeleid? Juist nu de maatschappelijke stage goed geïmplementeerd is, schaft de regering deze af. Kan de regering aangeven hoeveel geld reeds is geïnvesteerd in de maatschappelijke stage en dus vernietigd wordt?

De leden van de fractie van **GroenLinks** vragen een toelichting op het zwalkende beleid rond de maatschappelijke stage. Wat vindt de regering van de situatie dat er elke paar jaar contraire beslissingen worden genomen? Is zij het met deze leden eens dat dit haaks staat op aanbevelingen van onder meer de commissie Dijsselbloem om consistent en adequaat onderbouwd beleid te voeren en terughoudend te zijn met zoveel wisselingen? Wat zijn de kosten geweest op het niveau van scholen, overheid en maatschappelijke organisaties om het hele stelsel op te tuigen en voor alle leerlingen stages aan te bieden? Welk deel van deze kosten blijkt nu weggegooid geld te zijn geweest? Wat doet de regering eraan om te voorkomen dat dergelijk inconsistent beleid nog vaker voorkomt?

Deze leden vragen tevens een toelichting van de regering op het verzoek van onder meer de Besturenraad om de verplichting niet af te schaffen, zelfs niet als de bekostiging wel zou wegvallen. Wat zegt dit over het belang dat het veld hecht aan de verplichte maatschappelijke stage?

Het valt de leden van de fractie van de **ChristenUnie** op dat de verplichte maatschappelijke stage vrij snel na haar invoering verdwijnt en facultatief wordt. Hoe valt dit volgens de regering te verklaren? De VO-Raad spreekt in dit verband zelfs van «beleidsinconsistentie». Wat vindt de regering van dit verwijt?

De maatschappelijke stage is destijds mede ingevoerd vanuit de gedachte dat het belangrijk is om jongeren tot maatschappelijke betrokkenheid te stimuleren en om verbanden te leggen tussen het onderwijs en maatschappelijke organisaties. Wat is volgens deze regering de meerwaarde van een maatschappelijke stage? Wat vindt de regering

ervan dat zeer veel maatschappelijke organisaties (waaronder kerken, belangenorganisaties, zorginstellingen, goede doelen, natuurbeheerverenigingen en onderwijsinstellingen), hebben aangedrongen op behoud van de verplichte maatschappelijke stage?

De regering geeft in de memorie van toelichting voor het afschaffen van het vak Algemene natuurwetenschappen een aantal onderwijsinhoudelijke argumenten. Het valt de aan het woord zijnde leden op dat voor het afschaffen van de verplichte maatschappelijke stage geen onderwijsinhoudelijke argumentatie wordt aangedragen. Waarom is de regering tot de conclusie gekomen dat de maatschappelijke stage niet als verplicht onderdeel in het onderwijsprogramma thuishoort?

De maatschappelijke stage is nog niet zo lang onderdeel van het onderwijsprogramma. Is de maatschappelijke stage op enige wijze geëvalueerd? Zo ja, kunnen alle evaluaties en onderzoeken waarop de afschaffing van de maatschappelijke stage als verplicht onderdeel van het onderwijsprogramma is gebaseerd, aan de Eerste Kamer ter beschikking worden gesteld?

De regering geeft aan dat scholen met dit wetsvoorstel meer ruimte krijgen om eigen keuzes te maken bij het inrichten van het onderwijsprogramma. Daaronder wordt ook de vrijheid begrepen om een maatschappelijke stage te blijven aanbieden als facultatief programmaonderdeel. De middelen om het opzetten van een dergelijke stage te bekostigen verdwijnen echter. Hoe valt dit te rijmen met de door de regering bepleite keuzevrijheid?

De regering geeft in de stukken aan dat ze verwacht dat de facultatieve maatschappelijke stage ook zonder extra middelen te realiseren is, «zeker nu het staande praktijk is en er geen sprake meer is van opstartkosten». Tegelijkertijd geeft de regering aan dat ze verwacht dat de kosten van de facultatieve maatschappelijke stage «in wezen hetzelfde» blijven als de kosten van de verplichte maatschappelijke stage. Dat roept vragen op bij de aan het woord zijnde leden. Blijven de kosten van de facultatieve maatschappelijke stage nu hetzelfde of kan de maatschappelijke stage met minder budget worden gerealiseerd? En waar is die aanname op gebaseerd?

Als de kosten van de stage nagenoeg hetzelfde blijven, wat is dan de facultatieve mogelijkheid om een maatschappelijke stage te organiseren waard? Kan de regering een voorbeeld geven van de keuzevrijheid die scholen in financieel opzicht hebben? Welke uitgaven die nu (lumpsum) worden gedaan door de school op ander gebied kunnen volgens de regering worden verschoven naar het organiseren van de facultatieve maatschappelijke stage? Aan welke voorbeelden kan worden gedacht?

De regering stelt dat scholen «die goede ervaringen hebben met de maatschappelijke stage deze zullen blijven aanbieden». Uit schattingen van de regering blijkt echter dat de helft van alle scholen op zoek moet naar «financieel haalbare mogelijkheden» om de maatschappelijke stage te blijven aanbieden en slechts een kwart de stage zonder meer zal blijven aanbieden. Garandeert de regering dat er geen scholen zullen zijn die ondanks goede ervaringen om kostentechnische redenen af zullen zien van het aanbieden van de maatschappelijke stage?

3. Latijnse taal en cultuur en Griekse taal en cultuur

De leden van de **PVV**-fractie vragen zich af waarom bij de introductie van het vak Griekse taal en cultuur niet is gekozen voor de toevoeging «antieke» of «klassieke» Griekse taal en cultuur. Graag krijgen zij van de regering een nadere toelichting.

Ten aanzien van de naamswijziging waardoor het vak klassieke culturele vorming moet worden geïntegreerd met de vakken Latijn en Grieks hebben de leden van de **SP**-fractie een vraag. Zou het geen betere route zijn om eerst de discussie te voeren over de inhoud van het vak, zoals voorgesteld wordt door het rapport «Het geheim van de Blauwe Broer», in plaats van nu de naamswijziging door te voeren?

4. Algemene natuurwetenschappen

Op dit moment werkt het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling SLO aan een kennisbasis Science, zo constateren de leden van de **SP**-fractie. Is het dan niet voorbarig om nu al het vak Algemene natuurwetenschappen te schrappen uit de VWO-profielen? Zouden we niet beter eerst de resultaten van dit rapport kunnen afwachten? Daarnaast zullen leerlingen met een alfapakket dit vak niet meer krijgen in de bovenbouw. Daarmee zullen deze leerlingen in de bovenbouw helemaal niet meer met algemene natuurwetenschappen in aanraking komen. Hoe denkt de regering over deze ontwikkeling?

5. Overig

De leden van de fractie van de **SP** maken nog een laatste punt. Deze wet is een samenraapsel van drie verschillende punten. Dat verdient volgens deze leden geen schoonheidsprijs en doet ook geen recht aan de verschillende onderwerpen. Dergelijke wijzigingen in het onderwijs verdienen naar de mening van de leden van de SP-fractie meer aandacht. De leden van de fractie van **GroenLinks** sluiten zich bij het laatste punt van de SP-fractie aan.

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zien de reactie van de regering – bij voorkeur binnen **vier weken** – met belangstelling tegemoet.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Vries-Leggedoor

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Bergman